

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÁNYFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
 A ra évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négybaszós sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. azután o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A nyilatkoztató cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A szász egyetem mint törvényhozó. I.

(D) A szász egyetem márt. 24-kén tartott ülésében Balomiri ur azon kérdést tevő fel, a mit mi is egykor föltettünk: mit keresnek a szászok az országgyűlésen, ha helyhatóságilag ennek minden jogát magoknak vindikálják? Rannicher ur megemlítve azt, hogy Balomiri ur kérdését már olvasta a „Kolosvári Közlönyben“, védelmének bombástját végre eképp önti ki: „mutassanak egy törvényt, a melynélfogva a szász nemzet municipalis autonómiaja meg van szüntetve...? de voltak közös ügyek „ujoncz és adó ügy“ s ezekben a szász nemzet az országgyűléssel mindig kezét fogott stb.“

Nem arról van itt szó tisztelt ur! hogy a királyföld megyei autonómiaját valaki megszüntetni akarná; hanem arról, hogy tulajdonképpen a megyei autonómia körén, ne mérseleje ez felforgatni az ország törvényeit, s előbbi alkotmányát, melynek sértését nemesak Ulászló király tiltá meg „nota infidelitatis“ büntetés alatt, de a melyet ő Felsége Ferencz József császár és király is visszaállítani és tisztelni rendelt october 20-diki diplomája III-dik pontjában.

Voltak az országnak közös ügyei, melyekért részt kellett venni az országgyűlésben u. m. az ujonczozás és adó! Ezt mondja Rannicher ur. Megfontolta-e mit mondott; megfontolta-e, hogy a szász universitás a február 26-ki patens állaspontját feltétlenül elfogadta, és e patens szerint az adót és ujonczot a Reichsrath szavazza meg? Avagy tán kezét fog Rannicher ur velünk, hogy ezen jog jövőre is minket illet?

Ha nem fog kezét velünk, a mint hogy nem is foghat oly csontosult centralista, akkor védelme Balomiri ur ellen nevétséges; mert valóban, miután azon közös ügyek nem léteznek reánk nézve, a februári patens barátainak felfogása szerint, ugyan valóban lehet kérdeni: mit keresnek tehát a szászok egy országgyűlésen, midőn az universitás a Landtagok minden jogait tetteleg gyakorlatba vette, s maga Rannicher ur is csak e két ügyhez látja illetékességét a szászoknak az országgyűlésen; holott, ha erre kerülne a sor az erdélyi országgyűlésen, éppen maga Rannicher ur kiáltaná ki, hogy az adó és jonez a Reichsrathot illeti; s legfeljebb azért ha jönnének azon országgyűlésbe, hogy ezt elmondhassák.

A királyföld statutumait, mint megyei statutumokat, minthogy az országos törvényekkel nem ellenkeztek, a törvényhozás elismerte és nem bántotta; ennél fogva e statutumok az országos jogoknak nem praedjudicáltak; míg most az egyetem a törvényhozás oly jogaiba ereszkedett, melyre joga nem volt és pedig nemesak azért, hogy az ő Felségehez intézett representatióban felhívó czimzésnél, önök, kik a magyar királyság szélét lakják magyar királyok adományai alapján, a császári czim mellé a királyi czimet oda tenni elmulaszták, de igen azért, mert oly jogkörbe bocsátkoztak, mely a fundus regiusi soha sem illette. Reméljük, hogy ezen állításainkat be is fogjuk bizonyítani.

Mi elismerjük, hogy törvényhozásunk szünetelése, törvényeink hiánya, az osztrák törvények ideiglenes uralma miatt, a kereskedő szász népre nézve fontos lehet egy szabatos birodalmi hiteltörvény alkalmazása; de egyenesen tagadjuk azt, hogy azt törvényhozói hatalommal adoptálnia joga volna az universitásnak; mert a kereskedelem és műipar életéértéke vágó „egyezkedési eljárás“, valamint az universitás által szintén megerősíteni kért „személyes szabadság oltalmáról“, „a házi jog

oltalmáról“, a „sajtóról“ stb. szóló törvények oly országos kérdések, s annyira függnek az itteni kereskedelmi, államgazdászati, polgári és társadalmi viszonyoktól, s egyiknek közhitel érdekében, másinak a személyes jogok minőségeihez képest annyira országos természetűe van, hogy ily fontos törvény hozatalát a megyei statutorius jog körébe vonni nem lehet. Értünk az azok ideiglenes alkalmazása iránti kérvényezést; de a tetteleg törvényhozási jog gyakorlatát nem tudjuk, hogy az universitás minő előzményekből merítheti? Ha egy municipium hozhat ily fontos törvényeket, akkor az országgyűlésre a törvényalkotó hatalom kérdésében többé semmi szükség sincsen.

A Hármass törvénykönyv III-dik rész 2-dik cizme elég szabatosan meghatározza, mi azon hatáskör, melyre a helyhatósági statutorius jog kiterjed; de határozottan eltiltja oly statutum hozatalát, mely az országos törvényhozás körébe vág, vagy mely az országos törvényekkel ellenkezik. Elismeri ezen törvény-cikk 2-dik §-a, hogy a homagium és bírságok, valamint a határnapok meghatározása körül helyhatósági jogaink vannak, s hogy e téren az uralkodó beleegyezésével intézkedhetünk is; elismeri az 5-dik §, hogy a rétek, erdők s folyók pásztorkására a malmok állapottjára, sőt a per-terminusok meghatározására nézve hozhatunk helyhatósági statutumokat, de nem semmi olyat, a mi az ország dekrétumainak s főtörvényszékeink gyakorlati szokásainak praedjudicál.

A szászok gyakorlati törvénye eltér az erdélyiektől, ezeket Báthori István, mint „codex juris municipalis“-t megerősítette, s mint hogy az országgyűlések annak ellene nem mondtak, nem találva a köztörvények geniusával ellenkezőnek, ez mint megyei statutum érvényben is maradt; azonban sem az akkori szászok, sem Báthori István nem akarták ezt által az országos törvényhozó hatalom jogkörét sérteni, nem is az universitás által hozott és előterjesztett, hanem az egyes szász-székek hosszas gyakorlata által, és törvényeinknek a gyakorlatot törvényné szentesítő szabályai alapján rendbe szedett törvény volt ezen statutum, s mint ilyen erősített meg municipális codex czim alatt, a mint Báthori István király előszavában láthatni. E mellett azonban ezen szász statutumok 1-ső cikkének mindjárt 7-dik pontjában szigorúan fenntartatik az országos törvények hatásköre; ez mondatván az említett pontban: „Quidquid autem his legibus specialiter non est expressum, id veterum legum constitutionumque regulis imperatorio jure comprehensis, omnes relictum intelligent.“

Nem látjuk pedig a szász statutumokban semmi nyomát az egyezkedési eljárásnak, sajtotörvénynek stb. és így nem azon helyhatóság valamely létező statutumának módosítása kéretik, hanem kéretik az ausztriai császárság egy néhány törvényének beigtatása éppen akkor pedig, midőn ő Felsége legkegyelmesebben megígérte, hogy az ideiglenesen érvényben hagyott osztrák törvény, csak az országos törvényhozás codificatiojáig marad érvényes; és e szerint ő Felsége is az alkalmasított osztrák törvények feletti discussiot nem magának tartá fen; se nem bizta egyes municipális hatóságokra, hanem egyenesen az egyedül illetékes országgyűlésre utalta.

Törvényt hoz a szász nemzet „universitása“, s rendesen kötelező törvényekkel alakjában, hosszas és sofismákkal teljes representatio kíséretében terjeszti ő Felsége elébe megerősítés végett éppen akkor, midőn ő Felsége legkegyelmesebben kimondotta octoberi diplomája III-dik pontjában, miképp „a törvényhozás minden egyéb tárgyai, (melyek

a birodalmi képviselőtől nem utasítvák) az illető országgyűléseken, (tehát éppen nem a szász universitásában D.); még pedig a magyar koronához tartozó királyságokban és országokban előbbi alkotmányaik értelmében (tehát éppen nem a szűkebb Reichsrath törvényhozása nyomán D.) alkotmányosan fognak elintéztetni.“

A szász egyetem, mind ezt nem veszi számba. Mintha reája nézve nem is szólt volna az uralkodó, vagy mintha éppen ők volnának azon illető országgyűlés, melyhez ő Felsége minden, de minden oly tárgyat, mit a Reichsrathnak nem hagyott fen — egyenest és kizárólag utalt; és mintha ő Felsége azon szava, hogy előbbi alkotmányunk értelmében akarja ügyeinket alkotmányosan elintéznire azok nem vonatkoznék; a szász universitás törvényt hoz, mintha országgyűlés volna, és éppen nem Erdély előbbi alkotmányát, hanem a Reichsrath legutóbbi elhatározását adoptálva, országgyűlést arrogáló modorban terjeszti a Reichsrath határozatait új törvények alakjában megerősítés végett ő Felsége elébe.

Értünk az universitást, ha ezen törvények ideiglenes alkalmazásáról folyomódott volna; de ő végeleges törvényt terem magának, holott ily törvények teremtését ő Felsége egyenest és kizárólag az országgyűlésre bizta. Folytatjuk.

Az erdélyi új vasuterv.

A „P. Napló“ idei 77- és 78-dik számaiban egy új vasuterv vázlatát hozza, a mely eltér az eddigi tervezetektől s mintegy kitűnő katonai tekintélyt teremt nagy figyelmet gerjesztett.

A terv a hadügyministerium figyelmét is magára vona, mely azt véleményadás végett a kereskedelmi ministeriumhoz küldte; s ez utóbbi egy szaklapban azt közreadni határozta a végett, hogy a szakértők hozzá szólhassanak. A „P. Napló“ úgy hallja, hogy a külföldi bankárok megbízásából Erdélyt bejáró mérnököknek meghagyatott e vonal tanulmányozása is, mely minthogy a Maros folyamának irányához van köze „Maros vonal“-nak nevezetett.

Csodálatos lenne, ha a tusakodó két vonal felett e harmadik nyerné el Erisz almáját, mely valóságos jótétemény lenne az eddigi kombinációkban annyira mellőzött székelyföldre nézve. És minthogy valamely vonalnál nem a belső nemzetiségi tusakodások s érdekek jönnek tekintetbe, és minthogy ezen új terv egy a szomszéd oláh tartományokkal összeköttetés biztosságát, mint a hadtani érdekeket leginkább látszik biztosítani, igen könnyen meglehet, hogy előnyt fog nyerni; a miért is szükséges legalább alapvonásaiban a tervet ismertetni.

A terv elmélete szerint egy vonal főkvánata, hogy 1) az országnak minél nagyobb részét érintse; 2) hogy egy erdélyi vasúthálózat későbbi kiépítését ne gátolja, sőt elősegítse; 3) hogy legyen a legkönnyebben folytatható a tengerig vagy az alduig.

A Vöröstorony felé tervelt vonalt az író nem látja kielégítőnek, mert az ország legnagyobb részét mellőzi, s ha az ellenség a Vöröstorony szoros birtokába jut, az erdélyi haderő a legkönnyebben elvágható Magyarországtól. Kimutatja e vonalnak mezőgazdászati s pénzügyi hátrányait.

A bodzai vonalt kielégítőbbnek látja, de ennek nagy hátránya az, hogy az oláh kormány ezen vonalt saját területén folytatni nem akarja, tehát e vonal könnyen zsákutca lehet.

Ellentét az oláhországi és az erdélyi vonalak érdeke, de minden ellentétesség azonban megszűnik, ha az erdélyi vasutat nem Oláh, hanem Moldvaország irányában viszik.

Miért nem jutott ez eddig senkinek eszébe? Kérde a szerző s feleli: tán azért, mert úgy látszik még szakértők sem tudják, hogy Ortova és Sárosputna patak közt a Kárpátok háta szokatlanul mély behorpadás által

szakíttatik félbe. Ezen bérczyerreg, mely csak néhány száz lépéssel magasabb a Maros és Sárosputna patak völgyénél és közép meredekségi lejtők által környezetik, szerző nézete szerint azon egyetlen pont, hol a vasút könnyen mehetne át a Kárpátok hátán.

Nevezetes azért is, hogy e vonal Erdély belsejéből ama bérczyerreg aljaját mindig a Maros mentében vihető tova és így minden eddigi tervezetek közül alkalmasint legelőszöb volna. Kimutatja szerző, hogy a Maros vonala mindenütt kedvező a vasútra nézve. S habár e vonal a többinél pár mérfölddel hosszabb, építése mégis jutányos lehetne. Stratégiai szempontból ez az oláh kormányra nézve is érdekes, Ausztriára nézve pedig előnyös minden oly pálya felett, mely Erdély déli határán vonul ki.

A „P. Napló“ igen érdekes értesítést így folytatja és végzi:

A mi a szóban álló vonal jövedelmezését illeti, ez, mikint minden vaspályánál, a bel és külföldi táplálási forrásoktól függ. Téves azon föltevés, miszerint az erdélyi földmívelés terményei tetemesen felülhaladják az ország évi szükségletét; ez csak a Mezőségről és az alsó Küküllő völgyeiről áll. A Maros és Olt völgyében a fölőleg — hivatalos kimutatás szerint — nem oly tetemes, hogy nagyszertű kivétel tárgyat képezhetné, a túlnépesedett székely kerületekben és a románoktól lakott bérczes vidékeken pedig évenként még tetemes bevétel is szükségeltetik; e bevétel most Moldva felől történik, de a vasút segélyével magából az országból lehetne azt olcsóbban — mert vám nélkül — fedezni. A Marosvonal megnyitná azonkívül Moldvaország dus gabnakamaráit és könnyelműbb s olcsóbb szállítást eszközölné a vágómarháknak, mely most költségesen és fárasztóan hajtatik Moldván és Bessarabián át a magyar vasutak felé. A Marosvonal folytatása Galaczig, még inkább pedig annak elmaradhatlan szélvelágazása Jassy és Kissenew felé, Déloroszsország gabnakincseinek kivételét, mely most Odessán át eszközöltetik Nyugat-Európa felé, Ausztrián keresztül irányozná, mert ez volna az egyenes és legelőszöb út. — Másfelől Moldva népes helységei (a hol mellesleg mondvá, péld. egy pár finomabb csizma körülbelül 15 frtba kerül) jutalmazó piaczai volnának az osztrák gyári művészeti és gépészeti termesztményeknek stb.

Említve volt, hogy a Marosvonal az mely leginkább segitene elő a mellékvonalak építését. E vonal vagy Dévától a Maros mentében Aradig, vagy Maros-Vásárhelytől a Mezőségen át Kolozsvárig folytatható. A vöröstoronyi vonal elleni stratégiai kifogások megszűnnének. A Gyergyó széles rónaságán, a Csik két nagy medenczéjében és a Brassói terjedő lapályokon a vasútépítés csak oly könnyű és olcsó, mint a magyarhoni síkságokon. A legfelső Maros völgy gyöngéd emelkedése és a vízvalasztó horhos esékely lejtősége keletfelé, vasútépítésre nézve nagyon kedvező; az Olt-völgynek Tusnád és Bükszad közti szorosa pedig éppen nem komoly akadály. E vonalon belül alkalmasint nem soká kellene várni a mellékpályák építésére. Az éjszaknyugati Erdélynek a Marosvonalallal összeköttetésére a természet mintegy maga jelölte meg a legegyszerűbb vonalt Dézstől a nagy Szamos, Beszterce és Tekepatak völgyében, aztán egy alacsony horhoson át Oláhfalutól északra Szász-Régen felé.

A szász egyetem felirata.

(Folytatása és vége.)

Az előbbi, más alapokon nyugvó törvényhozás némely, az alkotmányos állam alapelveinek meg nem felelő jogi határozatmányokat és szabályzatokat hozott magával; azokat elavosztatni és az államjogi viszonyok új rendével összhangzásba hozni, ez a fentelősorolt törvények czélja, mely ha csak részben teljesült is még, a mit be kell vallanunk, de egy nagy, a cél elérését biztosító haladást jelöl.

Ezen törvények csak a szűkebb Reichsrathban képviselt tartományokra nézve érvényesek; ellenben Erdélyben az 1861. márt. 31-ki legm. császári határozat folytán az általános osztrák polgári és büntető törvények érvénye fentartandó, a mennyiben azokat illetőleg „törvényhozási útján“ a lehető változtatások nem egyeztetethetők.

Mintán azonban a szűkebb Reichsrathban már közzétett törvények által, az 1852 május 27-ki büntető törvénykönyv határozmányaira, valamint az 1853. júl. 29-ki büntető perrendtartás nézve; a személyes szabadság és a házi jog oltalma érdekében lényeges módosítások hoztak be, az 1852 máj. 27-ki sajtó ügyi perrendtartás pedig még szigorúbb pótszabályaival együtt egészen eltöröltetett, s helyette új sajtótörvényt léptettek hatályba, azon sajnálatos tény merül fel:

hogy Erdély a Reichsrathban képviselt tartományokhoz képest nyilvánul hátrányban van, mely hátrányt annál fájdasabban kell viselni, mivel az új pénzügyi törvény által lényegesen felemelt adók, s mindennemű illetékek terhének viselésében teljes részt kell vennünk, a nélkül, hogy a jobb intézmények előnyeit élveznők, mint a többi tartományok.

A szász földi képviselete, miután egy ily kiáltó hamis viszony törvényes utóni változtatásának lehetősége nyilvánvaló (vorbunden), ezen fájdasan érzett hátrányt tovább nem tűrheti, nem szabad tűrnie.

Felséged leghebb és legalázatosabb szász nemzeti gyűlése tehát azon határozatban állapodott meg, hogy

a személyes szabadság és a házi jog oltalmára hozott törvényeket, továbbá a sajtótörvényt, a sajtóügyi eljárásra vonatkozó törvényekkel együtt, s a polgári és katonai büntető törvénykönyv némely módosításait illető törvényt is a szász föld területére változtatva kérje legmagasb beléegyezés mellett alkalmaztatni.

Az itt említett törvények értéke és tartalma ajánlatossá teszi azokat, hogy az egész erdélyi nagyfejedelemségre nézve hatályba léptetessenek; ezt kívánni és ezt határozni azonban az alkotmány szerint csak az országgyűlés van hivatva; de az is kénytelen lesz elismerni, hogy az idő hatalma, mely kérelhetlenül és ellenállhatatlanul rohog tova az elavult intézmények felett, a jogélet közegységét (Gemeinsamkeit) sürgeti.

Már magában a kereskedelmi törvénykönyv behozatalával az ország oly jótéteményben részesítették, a minőben az a régebbi időkben egyetlen törvény által se részesült; annak jótéteményei a munkás közép osztályra, a polgárságra, tehát a nép azon osztályára fog kiáradni, a mely megérdemli, hogy végre valahára az országgyűlés által figyelemre legyen méltatva.

Azonban a szász földet illetőleg nincs szükség bevárni az országgyűlés határozatát, mint hogy a helyhatósági alkotmány alapján a szász nemzeti egyetem azon helyzetben van, miszerint a szász székek és vidékekre nézve a törvényhozás jogát kizárólag az országfejedelem szentesítése mellett akadálytalanul gyakorolhatja.

E jog azon szabadság attribútumaihoz tartozott, melyre a király a német települőköt az országba hívta. Az 1224-diki szabadság-

levélben említett ezen „libertas, qua vocati fuerant“ következménye volt a saját törvénykezés a nép saját szokás szentesítése joga szerinti választott bírakkal, a koronának való közvetlen alárendeltséggel, mely jogviszonyt II. András király az említett szabadságlevélben következő szavakkal hagyott jóvá:

„Volumus et etiam firmiter praecipimus, quatenus ipsos nullus iudicet, nisi Nos vel Comes Cibiniensis. Si vero coram quocunque iudice remanserint, tantummodo iudicium consuetudinarium reddere teneantur; nec eos etiam aliquis ad praesentiam Nostram citare praesumat, nisi causa coram suo iudice non possit terminari.“

Igy akkor, a midőn Erdély Magyarországgal egyesítve volt, a szászoknak különös, a birodalom törvényhozásától független igazságszolgáltatás (Gerichtswesen) volt, a mi a középkor települési történetében egyebütt is gyakran előfordul.

Mielőtt még Verböczy István országbíró az ő Decretum tripartitumát, a magyar királyi birodalom első tudományosan rendezett törvénykönyvét írta, tartományi polgármester Altenberger Tamás 1481-ben behozta Németországból a még most is meglevő törvénykönyvet, mely a magdeburgi, nürnbergi és iglauer jogot foglalta magában, mely a szebeni főtörvényszéknek utmutatóul szolgált, a mint ezt mutatja ezen könyv utolsó lapján levő esküforma, mely szerint a bírák feleskették.

Erdélynek Magyarországtól való elválása után is gyakorolták a szászok a törvényhozás helyhatósági jogát, midőn a szász nemzeti gyűlés a helyett, hogy az ország többi részeiben már alkalmazott Decretum tripartitumot elfogadta volna, a „Statuta Jurium Municipium Saxonum in Transylvania“ szerkesztette, a melyet Lengyelország királya és Erdély fejedelme Báthori István, az országgyűlés minden befolyása nélkül, 1583 február 18-án szentesített;

„supplicationibus legatorum Saxonum exaudit et clementer admissis, omnia capita universosque Titulos et Articulos in eodem codice contentos et conscriptos, de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento aliquali insertos, laudavimus, acceptavimus, ratificavimus et approbavimus, in quantum Juribus publicis non derogant, id est Saxo-norum nostrorum terras Jurisdictionem tantum concernunt... promittentes pro Nobis et successoribus Nostris Principibus Transylvaniae, illum codicem in cunctis capitibus, clausulis, titulisque et articulis in omnibus praefati Regni Nostrae Transylvaniae Iudiciis tam Nos ipsos observatos, quam per Protonotarios Regni aliosque quorum interest, observari curavimus.“

Ezen statumok, „Eigenlandrecht“-nek (saját tartományi jognak) is nevezve, képezik a szászok polgári és büntető törvénykönyvét, mely egészen eltérve a magyar jogforrásoktól, egész erőben és hatályban voltak mindaddig,

mig végre a szász nemzet egyeteme maga folyamodott 1850 júl. 6-án a cs. k. igazságügyminiszteriumhoz az osztrák törvénykezés és osztrák törvénykönyvek behozatala iránt, a melyek aztán az egész erdélyi nagyfejedelemségben hatályba is léptetettek.

A tények megczáfolhatlanul szólnak a helyhatósági jog birtokáról; de egyszersmind kézzelfoghatólag mutatják, mily széles határok közt gyakoroltatott e jog egész a jelenkorig, mert ha a statutar-törvénykönyv egyes határozatának módosítása vagy változtatásáról, vagy a szász földre nézve új jogintézmény behozataláról volt szó, az universitas statumtervet készített, a melyet az ország fejedelme — mint az 1846 aug. 14-diki fölébkezési statummal, az 1848 febr. 21-i örökség-osztály iránti statummal és az 1862 nov. 4-diki a főtörvényszék felállítását illető statummal történt — megerősítette, a nélkül, hogy az erdélyi országgyűlés ezen ügyekbe valamiképp törvényesen beavatkozhatott volna, vagy avatkozhatnék.

Sőt ellenkezőleg úgy a rendek, mint a fejedelmek többször ismételve elismerték a szász nemzet autonóm jogállását; így a rendek a II. Leopold császárhoz küldött követeknek 1791 aug. 9-ől adott utasításaikban (országgy. jegyzőkönyv 1790/1függelék, 100 l.) azt mondják:

„Status Transylvaniae constant e tribus Nationibus quatuor Lege receptas Religiones profitentibus, quae cum conditione, Legibus, Juribus, Privilegiis, Consuetudinibus et Moribus inter se differant, ab antiquis inde temporibus magnum Securitatis suae praesidium in eo locarunt, ut mutuum sibi Jurium Legumque defensionem ac conservationem stipularentur et id jure etiam jurando confirmarent.“

A szász nemzetet illetőleg különösen Felséged dicsőessége I. Ferenc császár ezt még határozottabban kimondta 1798. apr. 13-dikán saját kezűleg aláírt legmagasb kir. leiratában, a hol ez áll:

„Nationem Saxonica vi Privilegii Andreani eidem Nationi impertiti legumque suarum municipalium praescripto, unam eandemque societatem, unum eundemque populum aequalibus iuribus gaudentem constituit, cui in concreto, per modum legitimae Repraesentationis, de Legibus in medium consulere ac id, quod in commune ipsius bonum conferre constitutionique suae conveniens esse judicaverit, Supremae Regiae Confirmationi substernere competit.“

Ennélfogva a szász nemzeti gyűlés a fejedelm által ez alkalommal is kétségtelenül elismert azon joggal bír, hogy a maga körében behozandó törvények iránt tanácskozzék és mindazt, a mit a nemzet közvéleménye elnyűsnek és alkotmányával egyeztetetnek ismer, a törvényes előterjesz-

tés és kérelem útján legmagasb királyi megerősítés végett felterjessze.

Mióta azonban maga Felséged is 1862. okt. 18-iki emlékeztetés határozatával ezen jog gyakorlatát, mint honfűi kötelességet császári oltalom alá venni méltóztatott, a leghebb és legalázatosabb nemzet egyeteme feleslegesnek találja, egyes támadások ellenében még tovább indokolni illetékességét arra nézve, hogy jó törvények behozatalát kérhesse.

A szász nemzet nem igényel küllönállást; nem akar saját-jogot csupán a maga számára; mint tag csatlakozik az egészhez, Ausztriához s egységes törvényhozást óhajt az egész birodalomra nézve, mivel meg van győződve, hogy a népeket semmi se békíti ki komolyan, mint a jogegység, a melyben a jogegyenlőség szép eszméje életerős valósággá válik.

Ezen és nem más óhajból származtak a határozatok, melyekben a nemzeti egyetem megállapodott, hogy a világnak bebizonnyítsa, miszerint a jogegyenlőség elvének nemcsak üres szavakkal felel meg; mert a hatályba léptetett törvények tekintet nélkül a nemzeti egység, nyelvi és vallásbeli különbségre, általában mindenkre nézve áldást hozók.

A leghebb és legalázatosabb szász nemzet gyűlése tehát elutasíthatlan kötelességet véli teljesíteni, midőn a szász föld összes népességének minden érdekeiről, különbséget nem téve a néptörzsek közt, gondoskodva, Felséged elibe azon legalázatosabb kéréssel járul, hogy:

az idemellékelt statumokat (a fennebbi a, b, c, d, e pontok alatt elősorolt osztrák törvények alkalmazása iránt) legmagasb császári határozattal legkegyelmesebben jóváhagyni méltóztatassék.

Változhatlan hűséggel a Haza, Ausztria és a dicsőessége császári ház iránt maradunk. Nagy-Szeben, 1863. márt. 23-dikán.

Cs. k. Apostoli Felségednek leghebb és legalázatosabb jobbágjai

az erdélyi szász nemzet egyeteme

Schmidt Kondrád ideigl. k. főkomis. tanácsos és h. ispán.

Arz. M. F. jegyző.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Erdélyi püspök Haynald Lajos ur ó nagyméltósága az Idvezítő feltámadásának ez idei szent ünnepeinek alkalmából nemes szíve sugalmát követve következő jelentékeny adományokat méltóztatott tenni:

1) a Szent-Agotán felállítatni kezdett rom. kath. plébánia lelkészének állandó javadalmazására 10,000 forintot.

TÁRCSA.

AZ

ÍSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

A bivalbika a lépcsőzetekre rohant s fejével beleütött azon oszlopba, a mely mögött Rináld állott.

Azon percében érkezett le Gábor, megragadta erős karjaival az állat szarvát. Gyöngye volt e különben elég erős kar azon állat óriás erejéhez képest, de van az emberi lénynek egy mindennél hatalmasabb erő: ez a szem.

Gábornak feltűnően erős szeme volt. A kikre erős és heves tekintetű vete, megszádláltak előtte. A legvadabb csikókat, ha kapuczánon megragadva melyen nézett szemökebe, remegésbe hozta Gábor erős tekintete elannyira, hogy a megvasoltatást is engedék. Vannak szemek, melyek tehetlenné teszik a tigrist és oroszlan. Gábor ily óriás vadokon nem tett ugyan még kísérletet szemével, de akárhányszor igen dühös ebeken, s felbőszített házi állatokon és a kísérlet mindig sikerült.

— Az istenért öcsém mint cselekszik — szölt megrémült Rináld — azon percében, midőn látta, hogy Gábor a lépcsőzetről egyenest a bival szarvának ugrik és azt megragadja.

A fekete állat nagy vörös szemet vetett fiatalunkra, ki erősen felnyitott nagy hollyagos szemével parancsolólag nézett az állatra.

A bősztült állat lábait remegni kezdének. — Nincs többé semmi baj! — szölt Gábor — le nem vére merev erő tekintetét az állatról. Ezzel vonni kezdte azt szarvánál fogva, erős parancsoló hangon kiáltva rá. A kapura és rácsos kettőre csödlött nők és gyermekek bámulattal néztek a dalias fiatalra, ki szarvánál fogva vezette be a tekintete előtt megszelídült állatot a pajtába, s visszakötözte lán-

czainál fogva annak oszlopaihoz. Szénát vett jászolába, s megismogatta borzot fejét.

Rináld szeretettel ölelte meg udvarán Gábor. Izidora látta ezt ablakából, s szép kék szeméből két öröm könnyesepp gördült alá.

— Mennyi gyöngédség, érzelem van szívében, mily forrók és odaolvadók karjai és im az a szív mily bátor, s azon karok mily erősek! — Ő megnyeri gyöngédségével a szíveket, s megretentti bátorságával a vadat. — Ah mint szeretem őt!

Ezek voltak Izidora gondolatai, mialatt Gábor Rináldot megelőzve szaladt föl Izidorához.

— Láttalak! — szölt Izidora tárt karokkal futva elibe — Gábor még egyszer keblére ölelte őt. Olyasorítá forrón s egész szerelemmel.

— Oh Izidorám, mily boldoggá tettél engemet.

A férfiak léptei hallák, helyet foglaltak a pamlagon s karok. Rináld és Spott benyitának, s a társalgás általános irányu lön.

Délután tovább folytatta útját; Rináld atyafiságos marasztása ellenében azzal mentén magát, hogy estvére Vásárhelyt ügyvédével találkozást rendelt és félne lehet, hogy másnap nem találja hon.

XVI.

Zováthy Gábor Kolozsvárról gyorssekeren utazott Nagy-Váradig, hol egy vendéglőbe szállt be, szándoka levén pár napot ott mulatni a végett, hogy az anyaországnak e legközelebb eső városában körültekintsen.

A mint a gyorssekerrel befordultak a vendéglő udvarára, az ott állingáló s talán várakozó alakok közt mindjárt magára vonta fiatalunk figyelmét egy kis barna férfi, valóban a mint egykor Tóbiás megjegyzé: vérese orral. A kis ember hosszú fekete kabátba volt öltözve, kezében kisdudát, utat táska tartott s ugylátszik, a gyorssekeren szándékozik tovább utazni, vagy valamely más alkalmatossággal ugyan akkor érkezett.

Gábor figyelmesen vizsgálta meg e kis embert, a mint leszállott a gyorssekeréről s

lelkében élénk gyanu támadt, hogy ugyan ez lehet azon kalandor, kinek a szíjgyártóval éji találkozásáról Tóbiás emlékezett. Gyanuját főként az keltte föl, hogy a kis ember szemöldöke mindkét végénél fölfelé hajlott, a mi kitűnően ravasz kifejezést kölcsönzött arcának.

— Ez ember kisérni fog engemet — gondola Gábor — ha ő az, ki a hamis bankjegyeket börtöndömbé varratá, nincs semmi kétségem benne, hogy tölem nem fog távol maradni.

Nemsokára egy akkor divatozó könnyű nadjicsánon kitérőleg szép kettős fogat után, egy újból kis barna férfi érkezett a vendéglőbe. Ez szintén hosszú sötét kabátba volt öltözve, szintén hajlott orra s fölfelé csapódó szemöldöke volt, a nélkül azonban, hogy azon visszataszító ravasz kifejezést mutatkoznék arcuzatán, melyetaz előbbi hasonló alaknál föl lehetett fedezni.

Mialatt Gábor figyelme a most érkezett férfira fordula, az karrak a másikat elveszté szeméi elől.

Egy szobát nyitottat magának, s behor-datá oda börtöndét s felső ruháit.

A fogatos kis férfi éppen egy szomszédos szobába vett szállást. Közérről levén alkalma Gábornak megvizsgálhatni az idegent, láthatá, hogy az már öszbe volt vegyítve s ötven évesnél korosabb lehetett, míg az előbb látott alak sokkal fiatalabb vala.

Tapasztalható most: mennyire bajos a személyes leírások után elokosodni, midőn még az arcz sajátosságaira nézve is hasonló leírások alkalmazhatók oly arczokra, melyeknek kifejezése mégis annyira különbözik.

Kiváncsi volt megtudni szomszédja kiletét s csakhamar értesült, hogy az gróf Honti Kázmér uradalmának igazgatója.

E felfedezés elég indító okul szolgált arra, hogy azon férfi ismerettségét keresse és erre az alkalom sem hiányzott, mert a beköltözökés után a vendéglő folyosóján csakhamar összetalálkoztak.

— Uram — szölt Gábor — a cselszédgtől értesíttem, hogy gróf Honti Kázmér jószág-

felügyelőjét tisztelhetem. A gróf neve előttem érdekes és a nélkül, hogy e részben bővebb magyarázat adnék, legyen szabad tudakoznom öntől, vajjon mikor szándékozik a gróf Kolozsvárra?

— Eppen kíséretéből térek most vissza. Együtt mentünk a Királyhágóig. Gondolom, hogy eddig a gróf jó tova haladt Kolozsvár felé.

— Ő ott kedves fogadtatásban részesülend, s egy gyöngéd szívnek nagy örömet szerez — szölt Gábor.

— Gondolja uram? — szölt figyelemmel a felügyelő.

— Ha oly indulattal megy ő a minővel várják, ugy nemesak gondolom, de sőt tudom jegyzé meg Gábor.

— Kedves Erdély! Mint vágytam volna tovább is elkísérni grófontam, hogy e szép országot láthassam. Mit tud uram róla, ott van még Kolozsvárról Ozdy Ödön ő méltósága.

— Tegnap náluk valék ebéden és vacsorán, s ugy értesíttem, hogy csak april elején fogják ott hagyni a fővárost.

— Talán rokonságban van ama nemes családdhoz, ha szabad kérdenem?

— Ozdy Ödön atyámmal barátságos viszonyban állott, s mi utódaik folytatjuk e jó viszonyt, mely engem azon szerencsében részesített, hogy legszebb s legnemesb kedélyű hölgyeink egyikével, a szellemű Ozdy Arankával, s kitűnő bátyjával Vilmosssal bensőbb barátságban lehessék. E barátságos viszony jogosított engem arra, hogy gróf Honti Kázmér után tudakozdjam, kit igen óhajtottam volna Pesten vagy birtokában meglátogatni.

— Ő nagysága igen fogja sajnálni, hogy e látogatást véletlenül kikerülte. Nagy elszárateltet viseltek az erdélyiek iránt, és erre oka is van. Jobb s kellemesb hölgyet nem ismertem Ozdy Aranka ő nagyságánál.

— Nem veszi ön uram szerénytelenségnek azon kérésemet, ha vajjon a gróf hűn osztózik önnek jó véleményében?

Folytatjuk.

2) ugyan ott plébánia háza, s ennek kellő helyreállítására 5.000 forintot.

3) A Károlyfehérvári idővel rendezendő, és a körülményekhez képest majd irgalmas szívek vezetésére alá bízandó kóroda alapjának növelésére 10.000 forintot.

4) A károlyfehérvári székesegyház belsejének az eredeti építési stílus kívánalma szerinti helyreállítására további 5000 forintot erdélyi földterhmentesítési kötelezvényekben kegyesen adományozott.

Isten áldja meg a nagy nevű jölvét, és tegye áldásossá az ő adományait!!

Brassó, mart. 30.

Brassó vidékének f. é. martius utolsó napján Fabritius Frigyes városi és vidéki főbíró elnöklése alatt tartott gyűlésében két nevezetese tárgy került tanácskozás és határozat alá. Egyik a töresvári uradalomnak Fogarasvidékbe keblezése, melyre határozatot, hogy egy ő felségéhez intézendő feliratban jelentessék ki, miszerint ezen kiszakítás az országos törvények megsértése nélkül csak az országgyűlésen s akkor is csak úgy eszközölhető, ha Sárkány és a 13 falu által kárpótlás nyújtatik. A másik tárgy volt a szász nemzeti gyűlésen Brassóvidékét képviselő követek több rendbeli jelentése, melyek felolvastattak. Indítvány tételét, hogy a brassói követek hivassanak vissza, mivel az universitásban a többség kézzelfogható nyomást gyakorol, nyakrafőre törvényhozásra elegendik a mostani kedvezőtlen körviszonyok legkisebb tekintetbevétele nélkül. Ez nagy sensációt okozott. A vidéki gyűlés osztja a városi közönség nézetét, s a nemzeti gyűlés többségének eljárását nem helyesli; mindazonáltal a városi képviselők az indítvány ellen küzdöttek, a követek visszahívását törvénytelennek nyilvánítván, s különben is e lépést mintegy a nemzettestből való elszakadásnak tekintvén. A küzdelem a két nézet közt sokáig tartott, míg végre szavazásra került a dolog; 34 szavazat volt a visszahívás ellen, 14 mellette. Végül határozatott, hogy egy emlékirat szerkesztessék, a melyben a szász nemzeti gyűlés eljárásai földerítessenek s a vidék közönségének nézetei kifejtessenek. E végett bizottság nevezetett ki Greising, Maager Ferencz, Trausehnfels Fr. s Wächter urak személyében. Ezen emlékiratot aztán a szász n. gyűlésnek benyújtják, a különböző kerületeknek megküldik, s a nyilvánosság elébe terjesztik, hogy maga az államkormány, valamint az ország népessége értesülhessen, hogy a szász nemzeti gyűlésnek nem minden határozata tekinthető a szászföld közvéleményének kifejezése gyanánt. A követeknek pedig új utasítások küldetnek. A felirat a Felséghez és az emlékirat a napokban elkészül. A „Kronstädter Ztg.“, melyből a tudósítást vesszük, reméli, hogy e nevezetes okmányokat közölni fogja, noha sajnálatát fejezi ki a határozatok felett.

Külföldi levelezés.

Budapest, mart. 26.

Engedje meg a t. szerkesztőség, hogy egy tisztán egyházi örömtünnep leírásával foglaljam ez alkalommal e lapok hasábjait, és a tisztelt olvasók becses figyelmét. Tegnap tételt le az itteni ev. ref. egyház újépítendő templomának alapköve hon fenséges fejedelmének vallásos lelkülyen tisztelet neje Heléna és osztrák konzul báró Eder Károly ő mlga által oly ünnepélyes szertartással, oly előkelő és számos népség jelenlétében, s irántunk reformált magyarok irányában oly nagylelkűséggel tenusított keresztényi türelem, szeretet és kitüntetéssel, melyhez hasonló ritkán lehet olvasni, sok civilizációjával kevélykedő országokban. Báró Eder ő mlgát egyházunk nevében Seres Lajos algondnokunkkal megkeresvén tisztelettel megkértük, miszerint mint védurunk itteni képviselője, kegyeskedjék közbenjárónk lenni és templomunk alapkövét a hercegnével e 25-én letenni. Ő méltósága, mint mondá: szerencsésének tartja e kitüntetésben részesülni s egyházunknak ez örömnappal megülésében segítségül lehetni. Mielőtt a báró ur által értesültünk a kedvező válasz felől, azonnal az erőnlőt kiiteltük ünnepélyes elfogadásra készleteket tettünk. Magyar, román és német nyelvű nyomtatott meghívó-jegyek küldteték szét az egész város előkelőinek; a minisztereket és a hatalmak konzultáit magam hívtam meg Seres barátommal egyenkint. Ez alatt mintha Isten küldte volna be, megérkezett a pitești egyház derek gondnoka Kovács Zsigmond barátom is, ki e városban széles ismeretsége folytán két nap alatt valóságos hercegi sátorot rögönzött a legdrágább szőnyegekkel a templom helyére, úgy hogy egész nyugodtan mehettünk ez emlékeztetés nap virradatán szembe. Megelőzött nap délután meghozattak a harangok jelét, hogy nagy ünnepre készült gyülekezettünk; reggel tíz órakor

ismét harangszó adta hírt az ünnep kezdetét a hullámzó hívőknek, kik nemzet- és vallás-különbösg nélkül megtöltötték az udvart, a Kálvin- és Luther-utakat, sőt a szomszéd épületek fedelei telve voltak kíváncsi zűk-sokkal. Ezekután jött a két század gyalogság ünnepélyes ültözetben és fegyveresen, zenekartól megelőzve a Luther- és Kálvin-utakban helyet foglalt. A hercegnő előtt megjelent még general Floreszkó, nemskára a rendőr-főnök Radu Rozetti, mindketten teljes kísérettel, a kultus, hadügyi és közmunkák ügyeirei. Utánok báró Eder ő mlga az egész ünnepély-ségi személyzettel mindnyájan díszes egyenruhába öltözve; őket követték Keun hollandiai, Magazinovic szerbiai konzulok, és a porosz ügynői személyzet. A hercegnő harangzúgás és zenekísérettel alatt délután egyegyed órakor érkezett négy lovas disz-hintójában a helyszíni, kit a kapunál báró Eder ő mlga karofogva vezetett be a lelkesek, előjárók, egyháztagok és iskolás gyermekek s 300 fenyőfa által képezett sorfalak között drága szőnyegen a kitűzött helyre. Ekkor előjáróimmal a konzulok, miniszterek, törzstisztek és más előkelők által körözött uralkodóné elibe járulva román nyelven ily szellemben tövöztem: „Fenséges asszony! Fogadjuk egyházunk nevében mely és alázatos köszönetünket azon magas kegyért, hogy ev. ref. magyar templomunk alapkövének letétele ünnepélyre megjelenni kegyeskedett. Azon határtalan türelem- és pártfogásáért, melyben egyházunk ötven év óta itt, fogadott hazánkban részesülni szerencsés volt; nincs egyebünk szegény bűjósoknak, mint buzgón kérni a Mindenhatót, hogy adjon Fenségednek és szeretet férjének hosszú boldog életet és uralkodást.“ Innen az Urasztalához menve, jelt adtam az éneklésre, mely alkalomra egyházunk kántus-tanítója a költői lelkű Kis József igen szép éneket írt, s melyet tanítványival és a hallgatókkal meghatóan énekel el; könyörögtem, és ezen alapigérőt predikáltam: „Keressetek a ti uratokat teljes szívetek és lelketek szerint és az ő szentséges hajlékát építsétek meg.“ Ezután az evangélikus testvérek leánynevelőkei énekeltek három tanítónők vezetése mellett oly gyönyörű harmoniával, hogy a mellettem álló angol missionarius e szép megjegyzést tevő: ha a földi karok éneke is ily felséges, milyennek kell lenni a mennyeknek? Az ének után t. Neimeister Rudolf evangélikus lelkész társam mondott német nyelven megható beszédet a jó szomszédok és testvérek közötti egyetértés hasznáról; buzgón könyörögtem, hogy áldja meg Isten szent ezüln igyekeztünk. Utána t. Bruszt Márton evang. segéd lelkész mondá el német nyelven a Miatyánkot, Kleinheim angol missionarius lelkész társam a Hiszek egy Istent. Ezután dr. Borosnyói János egyházunk főgondnoka az Ur-asztaláról az emléklapot felvérvén kezembe adá és felszólított, hogy lelkész-társaimmal az alapha alá szállva, mint ezen egyház lelkésze és elnöke tegyem be az alapkövet, az oloom lapot és nemzeti nyelvünkön adjam reá az egyházi áldást. En az emléklapot felolvastam és főgondnokunknak visszaadva az alapha következő renddel mentünk le. Elöl ment építész Enderle, kezében vive Moldva-Olahországot és báró Eder ő mlga czimereikkel díszített párnán az ezüst-kalapácsot és kanalat, utána főgondnok dr. Borosnyói ur az emléklapot, őt követték én, t. Neimeister, t. Kleinheim és t. Bruszt lelkész-társaim. Áldást mondva mind a négyen az alapköve feljöttünk a sátorba és főgondnok Borosnyói dr. Lukács Farkas és fejedelemné és báró Eder ő mlga elibe lépve főgondnokunk szavakat intézte báró Eder ő mlgához német nyelven: „Mlgos G. konzul ur! Mint ő Felsége 1-ső Ferencz József ő császári királyi védurunk e honbani érdeműs képviselőjét felkérem mlgodat egyházunk megbízásából, hogy templomunk alapkövét letenni kegyeskedjék és az első kalapácsütés jogát e hon fenséges uralkodónéjának Kuza Helenának átadni méltóztassék.“ Erre a báró ur az uralkodónét karofogva levezette az alapha, hol Seres algondnok a kőmőves kötényt, Enderle építész az ezüstkanalat, kalapácsot és az első téglát a hercegnének egymántán átnyujtván, az első téglát ő fensége által helyére tétetett és buzgó imájával megáldott. Ő fenséget követte a báró ur, és minden jelen volt előkelő notabilitások, mely műttel alatt a zenekarok folytonosan egy dicsőenekt játsztak. Az alapha feljőve báró Eder ő mlga tiszteletteljesen megköszönte a fenséges asszony magas kegyét, melyre ő fensége e megható szavakkal válaszolt: Boldognak érzem magamat, hogy a „reform. egyház által Isten dicsőségére építendő templom alapjába én tehettem le az első követ.“ Mély megindulással látom mindegyre szaporodni Romania feljővén azon intézetek számát, melyek a szenvedőknek vigasztalást és segédelmet nyújthatnak. A hálás szívek és történelem lapjaira feljegyzésre méltó gyönyört mondat. Ezekután a báró ur ismét karofogva ő fenséget, a lelkesült hívek éljenzése között vezette ki a kapuig, magával vivén

ő fensége, úgy hiszem mindazok áldáskívánását, kik itt jelen voltak, és kik ez örökre emlékeztetés szép ünnepély részleteit nemskára Európa minden protestáns lapjaiban olvasni fogják. Ünnepélyünk bevégezése után ugyanis csak hamar megérkezett a románhoni lelkes magyar missionarius is, és azonnal elvégeztük, hogy ez ünnepélyt angol, német, francia és magyar hazánkban egyhangulag tudatni fogjuk. Hogy hieim mennyire boldognak érzik magukat, mekkora hálával és tisztelettel vannak szíveik eltelve, mind báró Eder ő mlga, mind a fenséges uralkodóné iránt, talán mondanom is felesleges. Legyen áldott Isten szent neve, ki a nagyok nemes szíveit ennyire hozzájuk hajlította, s áldja meg őket a legbecsesbvel, nemesen végzett tetteik édes tudatával. Elismerőleg és hálával kell megemlékeznem t. Neimeister társamról, ki rendkívüli részvétet és buzgalmat fejtett ki segélyével és jótanácsaival az ünnepély szép lefolyására; építész Enderle Károly uról, ki még a neki ajándokul adott 30 ékusárt is rendelkezésem alá bocsátotta; és egyházam előjáróiról, kik fáradhatlanok voltak a szolgálatban, főleg Kovács István, dr. Lukács Farkas, Benke József, Barta Mihály, Hajdu József és Seres Lajos testvéreim. Isten tartsa meg életüket, hogy melessenek be háláadásal nemskára az Ur kapuin az új sionba. Az evang. növelde derek, tanítónőiről, kik gyönyörű énekekkel emelték ez ünnepély valóságos színezetét. Ez ünnepélyen nem volt semmi a mi a legerősb reformatus lelket is meglátrákozta volna. Gyertyák, feszület s több effélék merőben hiányoztak, csupán a szent biblia díszítette az Ur-asztalt aranyos kötésben és a fehér atlaszpárna, melyen ezüst-kalán és kalapács voltak reálhelyeztetve, a sátor is csak is a templonterv három darabja ékesítette aranyos rámkában szépen koszorúva, és ezenkívül egy magyar lobogó iskolás gyermekek, és egy fehér lobogó az evang. leánynevelőkeik kezében s a hercegnő feje fölött régi oltárunk takarója Magyarhon czimerével díszítve. Ezzel csak azt akarom mondani, miszerint tényleg be van bizonyítva, hogy román testvéreink nem követelnek egy hajszálnyit is olyat tőlünk, a mi reformált hit-eleinkkel és meggyőződésünkkel összeitkőzészbe jöne; s tehát, hogy inkább atyáink s talán mi is csak ámitottuk magunkat, midőn templomunkban gyertyákat gyújtottunk, tornyunkra keresztet tűztünk. Most legalább bizonyíthatjuk, hogy Krisztus lelke odaérte az időket, a mi után n. Sükei naplójában 1821-ben oly szívszakadva solojtozott.

Templomunk tervéről is kell mondanom egy igen figyelemre méltót. Ezen tervet a legkittenőbb szakértőkkel, mint Oreszku, Benes, Schlachter és másokkal megvizsgáltatva egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy ennél szebb templom nem volt és masincs Bukarestben. Hol van az a magyar a földkerekségen, kinek szíve örömben ne dobogna, midőn hallani fogja, hogy a magyar templom a legzebb, legizletesebb egész Bukarestben, s ki ne igyekeznék e vallásos ügy mint nemzeti szempontból oly nagy horderővel bíró sz. mű léte-hozására filléirevel egyházunknak segítségére sietni.

Este lelkész-társaimmal és előjáróimmal testvéries vacsora mellett végeztük be e nevezetes napját egyházunknak. En legelső kötelességemnek tartottam poharat emelni Kuza Helenára ő fensége áldott életére és egészségére, melyre az egész gyűlés felálva lelkéből kiáltotta reá az „éljétek“. Utánam Seres algondnok emelt poharat báró Eder, a nemes keblű pártfogó g. konzul és t. Neimeister, ő Felsége Ferencz József védurunk egészségéért. Czelder barátunk magyar papnál magyar templom alapkövét magyarul áldotta meg eszmedüs meleg szavakkal, több örömet és kevesebb szenvedést kívánva nekem az építésben, mint a menyit ő áldott ki a pitești templom építésében. Szép beszédét tolmácsolnom kelle az idegen ajkuk számára, mit ők is lelkesedve obajtanának nekem. Istennem hallgassa meg.

Nevezetes ez esti együttlétünk még erről is Kleinheim angol missionarius szobahozván a spanyol protestánsok keserves üldöztetését és elűztetését, ennek folytán most jövők az első ültésből, melyben Neimeister Kleinheim dr. Czuckerkandel és én állandó bizottmányt formálva felszólítottuk minden törökbirodalomban levő prot. reform. és angol egyházat, hogy a londoni evangélikai szövetség útján közösen folyamodjunk a spanyol korteshez martiraink szabadon bocsátása végett. Mind két kérelmet u. m. a corteshez és a londoni evang. allianzhoz intézendőt elkészítvén, mielyt Belgrádtól Jerusza'lemig, Jassytól Alexandriáig küldendő testvéries felhívásunkra a válaszként megkapjunk, kérelmeinket illető helyeikre juttatni legkereszténynebb kötelességünknek tartandjuk annak nevében, ki így szólott: „Valamit a szenvedők közül egygyel cselekeszték, mint ha énvelem cselekednétek.“

Koos Ferencz,
ref. lelkész.

KÜLÖNFELEK.

— A világhírt hegedűművész Hauser városunkba érkezett, s hangversenyt fog adni.

— A piac szépitése érdekében működő bizottmány gyűlést tartott a napokban, melyben elhatározá a piaci templom körül lebontandó épületekért más épületeket vásárolni a kath. egyház részére. Vásároló bizottskul Hajós János és Schlitz János urak bíztattak meg.

— A „Herm. Ztg.“ rémhír gyanánt közli, hogy az erdélyi országgyűlés Kolozsvárt fogna megtartani. A „libera vox et consultatio“ iránt, nézete szerint, Kolozsvárt senki se állhatna jót. Ez egy második unio-országgyűlés lenne. Schmidt Henrik ur nem felelheti az 1848-ki május havi kolozsvári eredményeket. Hol tartassák meg tehát ez az erdélyi országgyűlés?

— A mint a „P. Hírnök“ írja, azon pesti lapokat, melyek b. Eötvös és Deák beszédét közölték, a rendőrség mind lefoglaltatta. Ez volt tehát oka a „Pesti Napló“, „Ország“, „Hon“ stb. elmaradásának, melyek csak más nap érkeztek meg. A bécsi lapok ezalatt az említett beszédek egész terjedelmükben közölték. A Deák beszéde egy pár tételt mi is közöltük, most az Eötvös báró beszéde is előtűnt van. Ebben mindenek előtt említették, hogy az oktoberi diploma nem áll egész összhangzásban a magyar alkotmánnyal, s ennek tetteles visszaállítása az általa kijelölt uton nagy nehézségekkel volt összekötve. S míg némelyek Magyarország jövőjét csak az 1848-i törvények visszaállításával hitték biztosítva, mások ezekkel Magyarország függetlenségét, vagy ennek a monarchiávali összeköttetését nem látták elegendő megállapítva. Azonban minden párt egyetértett abban, hogy Magyarország a törvényes útról le nem térhet, s bárha a politikai láthatár borult, a báró az hiszi, hogy egy trón, mint a haza érdekében a törvényességhez, mint kiindulási ponthoz szigorúan kell ragaszkodni.

— A lapok meghazudtolják azon hírt, hogy gr. Eszterházi Mór lelképnek, úgy azt is, hogy az erdélyi országgyűlés épp annyira a külszöbön állana. Azonban gróf Apponyi lelépte fájdalom valószínű. Mi lehet e lelépés oka még nem tudatik; de annyit tudunk, hogy a nemes gróf volt, ki a magyar kérdés kiegyenlítése érdekében közvetítő javaslatával kifáradhatlanul működött. Ugy hiszszük eszméi nem találtak méltánylatra.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Páris, april 2. A „France“ írja: Bizonyosnak mondják, hogy a brit kabinet megegyezett Franciaországgal a lengyel kérdés felett. Az egyezés feltételei, a mint mondják, meg vannak állapítva, de hivatalos közlés Pétervárra még nem küldetett. Másfelől azt is állítják, hogy Oroszország nincs ellene a congressusnak, hanem azt kívánja, hogy az ne szorítkozzék csak a lengyel kérdésre, hanem valamennyi függő európai kérdés megoldásával foglalkozzék. A lengyel alkirályság eszméjének önálló képviselővel, a német párt Sz. Péterváron hevesen elleneszeget.

Fould, egy órai kihallgatáson levén a császárnál, visszavette lemondását. Helyette Magne tárcza nélküli miniszter lön elbocsátva.

Ratazzi Párisba utazásának nagy jelentőséget tulajdonít a diplomatia. Azt hiszik, hogy Napoleon és Victor Emanuel közt ismét későzl valami meglepetés Európa számára.

Olaszország. Turin, apr. 1. Farinét el-mehabóradás következtében bocsátották el a ministerségből; a fiorenzei „Nuova Europa“nak ezt írják róla: Farini, a többi miniszterrel együtt hivatalos volt a király asztalához; ő azonban visszautasította a meghívást ezen szavakkal: „Nem, én nem megyek el, ott semmit sem kap az ember enni.“ A király, a ki ezt az udvariatiat feleletet egy tapintatlan tréfának vette, ismételte a meghívást, de Farini másodsor is tagadó választ adott. „Nem fogok megjelenni, mondá, mert százötven személyt hívtak meg s az ebéd nem elég több, mint ötven egyént jól akatni.“ A miniszterelnök tisztársai látták hanyadán van a dolog s kiakarták vezetni a szenvedőt a szabad légre; fel akarták adni köpenyét, de Farini nem fogadta el, mint idegen tulajdönt. Minden további kísérlet siker nélkül volt. A beteg nem akará magának ismerni felső ruháját. „Ne mondják, így szöla, hogy én loptam.“ Mindamellett, írja az idéztük lap levelezője, Farini kevéssé szerencsétlen mint Ratazzi, a ki félelem és lelki mardósas következtében mindig egy rendőrkatónával kísérteti magát őrizetül.

Ratazzinak Párisba utazását különfélekepp magyarázzák. Némelyek szerint Napoleon császár hívta őt oda. Mások azt mondják, Victor Emanuel küldötte a politikai helyzet észlelésére s hogy küldetésével egy új olasz miniszteri combinatio volna kapcsolatban, a mely új miniszteriumnak Ricasoli is (Ratazzival együtt) tagja, talán elnöke lenne. Némelyek ismét, a

